

ACC. N:R M. 14091: 1-5.

Landskap: *Halland* Upptecknare: *Gunnilla Månsson, Lund*
Härad: *Tönnersjö* Berättare: *Nils Petrus Larsson*
Socken: *Tönnersjö* Berättarens yrke: *f. d. lantbrukare*
Uppteckningsår: *1956* Född år *1877* i *Rosbult, Tönnersjö av.*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-3.
Skiss av muddelarens hem. s. 4.
Hemmets prydnader. s. 5.

Lu F 73.

" 49.

ACC. N:R M. 14091:/.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Några föregångsmän har här inte varit. En del nya metoder inom jordbruket infördes av svensk-amerikanare. Omkring 1920 upphörde in-natura-avlöningen helt. Dessförinnan sålde jag mycket torv och ved till gårdarna på slätten. Den skulle vara till torparna, som själva hämtade torven med häst och vagn. Det kunde bli en sex-sju lass. I början tog man en krona / hl, men det ökades senare till fem kronor / hl. Torparna fick dessutom kontanter, litet havre, korn och ganska mycket råg.

Ett byalag har här funnits, men ingen ansågs förmer än den andre och någon stämma hölls ej. För c:a 25 år sedan grundades ångtröskföreningen och den finns ännu; tjur-och galtförening har vi också.

Mor skar säden med skära, som slipades på brynjestenen. Säden var låg och ingenting fick spillas.

Jag köpte hemmet 1910 och då ungefär började jag odla foderväxter, till en början rovor.

Säd till husbehov i början av skörden tröskade mor på så sätt, att hon tog några neker och daskade dem mot en stolrygg. Jag har själv tröskat med slaga och många gånger dragit handtröskan. Stiftsverket hördes med oxe eller häst.

Ungefär 1890 satte smeden järnbill på fars årder. Det hade två handtag. Årder helt av järn fick vi först när jag var tjugofem år; smeden gjorde dem. Små klena plogar förekom samtidigt. Smeden gjorde också pinnarna (12 - 14 st) till de hemmagjorda harvarna, fyrkantiga och dubbla. På utställningarna i



städerna såg man de nya redskapen, men hade sällan råd att köpa nytt.

Här var mycket får. När jag var sju år sattes jag att vakta Per Perssons får, men det var inte lätt. De fick inte gå på maderna, för de skulle höstas och inte in på andras ljunemark. Bete fick man genom svedjning.

Härifrån till Veingæ fanns det ingen riktig väg och vägen till Halmstad bestod av ett långt vagnsspår; hade man mött någon hade man väl knappt kunnat komma upp och till sidan. Man körde med oxar och träbultavagnar, som smörjdes med skogssniglar. Innan järnvägen kom körde man två gånger om året med trä till bygmästaren i stan. Där sålde man också smör och ägg och handlade för eget bruk salt, kaffe, socker och kryddor. Resan tog tre dagar och man låg över på golvet hos en bonde om natten. Sedan det blivit affär i Simlångsdalen gick vi dit i stället.

Min far gick i sin ungdom till Skåne två månader om hösten. Han gick både fram och tillbaka och med sig hem hade han den här flaskan; (platt till formen, tjockt, grönsvart glas). Far var bränneri-
mästare; andra härifrån gick till Skåne för att tröska. Den som var kunnig i skomakeri kunde tjäna något på det. Stick-
ning var en allmän sysselsättning bland kvinnorna och produkterna såldes eller kanske oftare byttes mot mat. Mor stickade mycket. Vi hade 13 - 14 får.



Väv fanns i nästan varje gård. Jag har ännu en som farfar gjort. Man vävde tyg till kläder. Lin användes inte, men hampa blandades i ullen.

När jag var 17 - 18 år tjänte jag som dräng och tröskade på logen. Då var

ACC. N:R M. 14091:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

det bättre förtjänster, sextiofem öre om dagen för tio timmars arbete.

Hemma hade vi en skvalta vi Esmaån. Vi pågar brukade hålla far sällskap när han låg där och malde till oss och grisen. I porten hade vi en handkvarn med en stång, som fästes i taket. Där malde mor malt och mindre mängder säd. Omkring 1890 kom det kvarn till Simlångsdalen, Mobergs kvarn.

Om sommaren dansade vi lördag- och sändagkvällar på broar och logar. Till julen höll de gille, som fått hjälp till skörden såvida de inte hållit slätteröl under sommaren.

På min tid nyttjades inte mycket sprit. De flesta ungdomarna var godtemplare.

1 maj sjunger man fortfarande för ägg här i trakten, fast nu åker man runt i bil. Det är i JUF:s regi. Vi hade en visa på fjorton verser och vanligen fick vi ett tjog ägg eller pengar. En gång fick vi 33 tjog.

Hallandstidningen hade far. Den kom en gång i veckan. För övringt var postillor den enda läsningen.

Jag gick i ambulerande skola från sju till tolv års ålder.

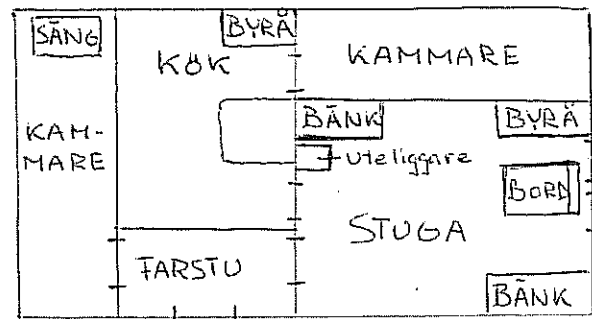
Här fanns två kloka gubbar i trakten, Jeremias i Björnön och Viltabengten. De kom och slog åder eller koppade djuren. Skomakaren vi Stättan drog ut tändar på folk med en nyckel. Vi trodde inte så mycket på gubbarna. Sen Bolman kom for vi till doktorn i Halmstad.

Förr gick man till fots till kyrkan i Tönnersjö, nu är det knappt någon, som går till kapellet här i byn.

ACC. N:R M. 14091:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Skiss av hemmet enl. meddelaren.



ACC. N:R M. 14091:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vi hade stengolv i köket och blädgolv i stugan. Till julen enade man - i äldre tider la man halm på golvet. Vi hade inga mattor. Det var långt mellan skurningarna, men emellanåt gjordes rent med en riskvast av björke.

Vi hade tapeter, storblommiga i stugan och med mindre blommor i köket. De var röda och blå, på grå botten, och färgen smet om man kom intill. Till julen satte vi upp julark. De gamla målade och vävda bonaderna hade knallarna köpt.

Till högtid eller när det kom någon la ^{på bordet} mor en vit drällduk i linne med röda dussjor i hörnen. Till jul hängdes en duk upp ovanför bordet, jag minns bara att det var mycket rött i den.

Ljus fick vi av talg och fotogen. I köket hade mor en liten flaska med blecklock och en pip för ljusvekegarn. Över bordet hade vi en hänglampa med bleckskärm.

Till jul stöptes ljus på talgen från slakten. Vi slog varmt vatten i en smörkärna och däröver den smälta talgen. Garnet doppade vi så tills det blev lagom tjockt, och mellan doppningarna hängde ljusen på långa spedor mellan ett ^{par} stolar.